

Vapaa-ajan palvelukokonaisuus

Palvelualue: Kirjastopalvelut

I. Kuvaus toiminnasta

Laki yleisistä kirjastoista määrittelee yleisen kirjaston tehtävät seuraavasti: 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin; 2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa; 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta; 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon; 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan; 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Kirjaston palveluverkko muodostuu pääkirjastosta, 11 lähikirjastosta (Lauste toistaiseksi suljettu), Skanssin monipalvelupisteestä ja kahdesta kirjastoautosta, joista toinen on sähköauto. Lähikirjastoista kahdeksan on omatoimisesti käytävissä päivittäin klo 7-21. Turun kaupunginkirjasto koordinoi 18 varsinaissuomalaisen kunnan muodostamaa Vaski-kirjastojen yhteistoimintaa sekä hoitaa opetus- ja kulttuuriministeriön erillisen rahoituksen turvin alueellista kehittämistehtävää, toimialueenaan Varsinais-Suomen ja Satakunnan kunnat.

II. Toimintaympäristön muutos

Kirjaston käyttö oli alkuvuodesta 2020 hyvässä kasvussa niin käyntimäärien kuin lainauslukujen suhteen, mutta hyvä kehitys pysähtyi koronapandemiasta johtuneeseen kirjastojen sulkemiseen ja poikkeusolot jatkuivat vuonna 2021. Koronapandemian aikana asiakkaat käyttivät aiempaa enemmän kirjaston e-aineistoja ja digitaalisia palveluita sekä osallistuivat kirjaston järjestämiin virtuaalisiin tapahtumiin. Koronapandemian vaikutuksia selvittäneen tutkimuksen mukaan digipalveluiden käyttö ja kiinnostus niitä kohtaan lisääntyi pandemian aikana, mutta asiakkailla on tarve palata käyttämään normaaleita palveluita. Poikkeustilanteen aikana henkilökunnan digitaidot vahvistuivat ja pystyttiin tarjoamaan mm. uudenlaisia virtuaalisia tapahtumia ja panostettiin someviestintään. E-aineistojen kokoelmaa on kasvatettu viime vuosina, mutta kasvaneeseen kysyntään ei ole kyetty vastaamaan. Hallitusohjelmaan liittyen meneillään on valtakunnallinen digimediahanke, jossa tavoitteena on luoda yleisten kirjastojen yhteinen, helppokäyttöinen e-kirjasto.

Voimassaolevan kirjastolain toteuttamisessa on viime vuosina keskitytty yhteiskunnallisen ja kulttuurisen vuoropuhelun edistämiseen ja lukutaidon vahvistamiseen. Kirjastolla on hyvä ja luotettava asema suomalaisessa yhteiskunnassa, joten kirjastolla on oma roolinsa demokratian,

sananvapauden ja rakentavan yhteiskunnallisen keskustelun vahvistajana.

Lukutaito muodostaa pohjan aktiiviselle toimimiselle yhteiskunnassa. Lukemisen edistäminen on kirjaston keskeisin tehtävä, jota on syytä jatkuvasti pyrkiä parantamaan sekä kehittämään uusia toimintamalleja. Lukutaidon vahvistaminen tukee myös kaupungin tavoitteita syrjäytymisen ehkäisyssä. PISA-2018 -tulokset osoittavat, että suomalaisnuorten lukutaidon osaaminen on edelleen hyvää, mutta lukutaidon osaamistulokset ovat laskussa. Lapsen varhaiset kielelliset taidot sekä motivaatio ennustavat lapsen hyvää lukutaitoa, myöhemmin myös opiskelumenestystä ja ammatillista kehitystä. Kansainvälisen aikuistutkimuksen PIAAC:n mukaan Suomessa on noin 370 000 työikäistä ihmistä, joilla on erittäin huono lukutaito.

Lähellä olevan palvelun käyttö on ollut aiempaa suositumpaa viime vuosien aikana, mutta aiheuttaako koronaviruspandemia tilojen ja aineistojen käyttöön pysyviä muutoksia, tätä tulee seurata ja analysoida tulevina vuosina.

Turku on monikulttuurinen kaupunki - kirjaston aineistojen ja tapahtumien tulee olla kulttuurisesti monimuotoisia ja huomioida eri väestöryhmät. Samoin väestön ikääntyminen tulee näkymään ikääntyneille suunnattujen palveluiden kysynnän kasvuna. Kirjaston palveluverkossa ja palvelutarjonnassa tulee huomioida eri alueiden lasten ja nuorten määrän kehitys.

Suunnitteluvaiheessa ovat Runosmäen (2024), Skanssi-Itäharju-Lausteen ja Pansion alueen tilaratkaisut. Kaikissa kohteissa tulee miettiä palveluiden toimintakonseptin periaatteita ja rakentaa toimivaa yhteistyötä niin muiden palveluiden kuin alueen muiden toimijoiden kanssa.

III. Kehittämissuunnitelma

Kirjaston strategian mukaan visiona on mahdollistaa kirjastonkäyttäjien unelmien toteutuminen ja olla näkyvä ja vaikuttava tekijä omissa yhteisössään. Kirjaston toiminnassa on sekä pysyviä, ajattomia vahvuuksia että rohkeasti yli rajojen näkevää kehittämisotetta. Kirjastopalveluiden toiminnan kehittäminen lähtee liikkeelle kaupunkistrategiasta ja toteuttaa strategisia ohjelmia ja lautakunnan määrittelemiä painopisteitä.

Kirjaston strategian mukaiset tavoitteet ovat:

1. Henkilökohtaisesti muokkautuvat palvelut: Kirjaston tulee olla kaikkien käytettävissä ja tavoitteena on kohdata jokainen asiakas yksilönä ja tuottaa yhä enemmän palveluita, joita on helppo muokata erilaisille asiakasryhmille ja yksilöille sopiviksi. Kirjaston perustoiminnassa syrjäytymisen ehkäisy, yksinäisyyden torjunta ja hyvinvoinnin edistäminen näkyy monipuolisena, eri asiakasryhmät huomioivana tapahtumatoimintana, kaupunkilaisten osallistamisena palveluiden kehittämiseen sekä palveluiden pitämisenä mahdollisimman saavutettavina. THL on julkistanut ikäystävällinen kunta -periaatteet, joita noudatetaan kirjaston ikääntyneille suunnatuissa palveluissa. Kirjasto kiinnittää huomiota palveluiden esteettömyyteen ja tarjoaa palveluita saavutettavasti. Turku on Unicefin lapsiystävällinen kunta, mikä näkyy monin tavoin kirjaston toiminnassa,

lastenkulttuuritoiminta ulottuu Turun eri alueille. Lastenkulttuuripalveluissa tavoitteena on konseptoida esikoululaisille suunnattu kulttuurikasvatushjelma.

2. Kirjasto on palvelualusta: Yhteistyötä tehdään yhä laajemmassa merkityksessä. Kirjasto mahdollistaa ihmisten, teknologioiden ja sisältöjen kohtaamisia.
3. Medialukutaidot: Kirjaston perustehtävään kuuluu lukemisen edistäminen sekä tarjota tukea ja ohjausta monipuoliseen lukutaitoon. Hyvä lukutaito kantaa elämässä eteenpäin ja ehkäisee syrjäytymistä. Lukemisen edistämisen ja lukutaitojen tukemisen kehittäminen on keskeinen osa kirjaston kehittämistoimintaa ja vuosittain on käynnissä useita hankkeita, joilla pyritään ennakkoluulottomasti kokeilemaan uusia menetelmiä.
4. Kestävä kehitys: kirjasto toteuttaa kaupungin ilmastosuunnitelman tavoitteita ottamalla huomioon kestävän kehityksen palvelutuotannossa ja hankinnoissa sekä lisäämällä yleistä tietoisuutta ilmastonmuutokseen ja kiertotalouteen liittyen.
5. Ennakkoluuloton ja rohkea kehittäminen mahdollistaa kirjaston palveluiden jatkuvan uusiutumisen asiakastarpeiden ja toimintaympäristön muuttuessa, kehittämisen tueksi tarvitaan selkeämpi käsitys kirjaston tietojohdantamiseen liittyvistä tarpeista ja näkemyksistä. Kirjastossa kannustetaan jokaista ideointiin ja rohkeuteen ylittää rajoja.
6. Hyvä työpaikka: Henkilöstöohjelman mukaan hyvinvoiva henkilöstö näkyy sujuvina ja laadukkaina palveluina kuntalaisille. Hyvinvoiva henkilöstö jaksaa auttaa muita ja kehittää omaa työtään.

IV. Tarvetta kuvaavat tunnusluvut

Palvelujen tarvetta kuvaava tunnusluku	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Esiopetukseen osallistuvat	1 191	1 144	1 230	-	-	-	-
Turun perusopetuksen oppilasmäärä (Elämyspolku)	13 568	13 889	14 043	-	-	-	-
yli 75-vuotiaat	17 269	17 717	18 553	19 511	20 201	-	-

V. Tavoitteelliset tunnusluvut

Tunnusluku	2019	2020	2021	2022
Kulttuurikoordinaattorien järjestämät tapahtumat	526	456	550	550
Aineistohankinnat	56 850	56 659	56 000	56 000
Käyttäjäkoulutus	735	535	920	920

Tapahtumat	1 943	1 313	1 400	1 400
Tapahtumiin osallistuneet	61 342	120 383	60 000	80 000
Asiakaskyselyn keskiarvo	4,42	-	-	-
Asiakaskyselyn keskiarvo, pääkirjasto	4,43	-	-	-
Elämyspolkuun osallistuneet	7 590	5 476	6 000	7 800
Kirjakassi-asiakkaat	28	37,0	50,0	75,0

VI. Toimenpiteet

Toimenpiteet

Vastuhenkilö

Asiakaspalvelun kehittäminen -projekti (TP)

Rebekka Pilppula

Ikääntyneille suunnattuja virtuaalisia ja lähelle tuotuja palveluita kehitetään: OmaKirjaston kautta madalletaan kynnystä käyttää erilaisia digitaalisia palveluita ja palvelua kehitetään osana Lämpö-hanketta. Kirjakassipalvelu organisoidaan tehokkaammin ja lisätään asiakasmäärää.

Rebekka Pilppula

Kirjasto osallistuu Pikkuväki taideassistentteina -projektiin ja esikouluikäisten palvelut konseptoidaan projektin linjausten mukaisesti.

Sanna Hernelahti

Runosmäen monitoimitalon suunnittelu: Kirjasto vetää monitoimitalon käyttäjäryhmää.

Kari Pohjola

Perhekeskustoiminnassa aktiivisesti mukana oleminen ja toimenpiteiden vieminen käytäntöön.

Rebekka Pilppula

Elämyspolun kohderyhmät ovat 2.-, 4.-, 5.-, 7.- ja 9.-luokkalaiset ja koko ikäluokat tavoitetaan. Elämyspolku on kokonaisuutenaan myös virtuaalisesti tarjolla.

Sanna Hernelahti

Aktiivinen osallistuminen valtakunnalliseen Digimedia-hankeeseen.

Kaisa Hypén

Lukeva kunta -hankekokonaisuuteen osallistutaan omalla kehittämishankkeella (TP)

Sanna Hernelahti

Kirjasto on mukana kaupungin ilmastojoukkueessa ja tekee vuosittain ilmastoteon.

Rebekka Pilppula

Kirjastot ja tietojohdaminen -projekti (TP) ja projektin toimenpide-esitysten vieminen käytäntöön, esim. kelluttamisen hallintajärjestelmän hankinta

Kaisa Hypén

VII. Henk.ohj. toimenpiteet

Painopistealue

Toimenpiteet

Vastuhenkilö

Työ lisää hyvinvointia

Sairaspoissaolojen vähentäminen: työkyvyn hallintamallin tehokas hyödyntäminen, epäkohtiin puututaan välittömästi, lähijohtajien valmentaminen

Rebekka Pilppula

Työ lisää hyvinvointia

Kunta10-toimenpiteiden toteuttaminen onnistuneesti:Kokee usein työnimua – tavoite saada entiselle hyvälle tasolle
Kokee työstressiä: paljon panostusta, vähän palkitsevuutta – tavoite lisätä palkitsevuutta
Palautuu hyvin työpäivän aiheuttamasta rasituksesta – tavoite ennaltaehkäistä sairaspöissaoloja

Rebekka Pilppula

VIII. Määrärahat

TOIMINTATULOT (1000 €)

TOIMINTAMENOT (1000 €)

TOIMINTAKATE (1000 €)

858

12 016

-11 158